

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Розвиток нововведень і введення їх у виробництво – досить поширена тема сьогодення. Для якісного і швидкого розвитку промисловості Україні потрібні інноваційні технології. Як їх отримати і втілити в життя – основне завдання на сьогодні в державі

Постановка проблеми. Науково - технічний прогрес, признаний в усьому світі в якості важливого фактора економічного розвитку, все частіше і в зарубіжній, і вітчизняній літературі пов'язаний з поняттям інноваційного процесу [1]. Це, як справедливо відмітив американський економіст Джеймс Брайт, єдиний в своєму роді процес, який об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво і управління [2]. Він полягає в отриманні новизни і триває від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи, таким чином, весь комплекс відносин: виробництва, обміну, споживання.

Аналіз останніх публікацій. Проблема інноваційного процесу в Україні розглядається в багатьох роботах відомих авторів. У Б. Твісса йдеться про управління науковими та технічними нововведеннями. Відомий американський економіст Джеймс Брайт, взагалі, відмітив інновації як один із основних елементів в управлінні підприємством [2]. Даною проблемою заклопотані не лише вчені та економісти, а й Верховна Рада України, що пропонує свою програму в управлінні інноваціями [6].

Мета роботи. Виявлення основних напрямків державної інноваційної політики в Україні.

Основна частина. Існує множина форм управління інноваціями на самих різних рівнях: від підрозділів корпорацій до держави. Призначення цих форм полягає в здійсненні спеціальної економічної політики. Практично, політична діяльність не однакова в різних країнах, хоча і підкоряється одній і тій же меті: стимулюванню інноваційної активності і розвитку науково – технічного потенціалу.

Держава, створюючи умови для реалізації інноваційної політики, впливає на розвиток не лише державного, а й приватного сектора інноваційної діяльності. Найважливішим завданням держави в інноваційній політиці є створення стратегії, що забезпечує можливість гнучкої зміни пропорцій між темпами розвитку наукового, технічного і виробничого потенціалів.

Особливе місце в системі "прямих" заходів впливу держави на інноваційний бізнес займають ті, що стимулюють кооперацію промислових корпорацій в області НДДКР і кооперацію університетів із промисловістю. Друга з цих форм кооперації виникає через усвідомлення об'єктивної необхідності, з одного боку, доведення передових наукових ідей до стадії їхньої комерційної реалізації, а з іншого, - створення умов для зацікавленості промисловості у фінансуванні академічних досліджень. У цьому напрямку державної інноваційної політики чітко виявляється її перспективна спрямованість, зацікавленість у науковій новизні промислових інновацій. Але при реалізації інтересів промислових компаній, які вирішують, у першу чергу, виробничі і комерційні задачі все це відходить на другий план.

Характерною властивістю інноваційної політики є також широта впливу на пропозицію з інноваційних ідей, що створює початковий попит на результати інноваційних процесів, сприяє залученню в інноваційний бізнес фінансово-кредитних засобів і інформаційних ресурсів, створює сприятливий для інновацій економічний і політичний клімат. Нарешті, загальна риса інноваційної політики – облік особливостей інноваційного процесу: його циклічності, розбиття на етапи, високого ступеня ризику і т.д.

Для дослідження результатів інноваційної політики держави в Україні необхідні вихідні дані по інноваційній активності підприємств (кількість впровадження та використання інновацій у діяльності) [3]. Саме, за показниками, взятими за останні роки, можна проаналізувати інноваційний стан підприємств, потім визначити недоліки інноваційної політики України та знайти шляхи їх подолання.

Таблиця 1. Інноваційна активність промислових підприємств

Назва показника	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	10,0	8,2	10,0	7,9
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	5	4,2	6,7	6,1
Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	3 978	3 152	2 408	1 426
З них нові види техніки	769	657	786	566
Впроваджено нові технологічні процеси, процесів	1 727	1 808	1 145	449
У.ч. маловідходні ресурсорозберігаючі	645	690	424	187

За даними таблиці 1 зробимо аналіз впровадження інновацій на підприємствах України за останні роки (2004 – 2007).

Розглянувши дані показники, можемо відмітити наступні факти:

– починаючи з 2004 і закінчуючи 2007 роком кількість підприємств, що впроваджувала інновації знизилась на 2,1 %. Через слабе впровадження в діяльність інноваційних технологій наш розвиток дещо гальмується в порівнянні з іншими країнами. Здебільшого, це найпомітніше в медицині, бо для отримання хорошої медичної допомоги більшість тих, в кого є кошти звертаються в закордонні лікарні, а ті, хто не в змозі собі це дозволити – залишається хворіти. В нас (в державі) є розумні спеціалісти, а от при відсутності нових технологій їхні знання не допоможуть вирішити проблему на сто відсотків;

– реалізована інноваційна продукція в обсязі промислової також знизилась, саме із-за цього наші товари не є конкурентноспроможними, і не користуються попитом. Це пояснюється великою трудомісткістю та великими затратами часу на одиницю продукції, що дуже збільшує собівартість та знижує швидкість виготовлення продуктів праці.

– з кожним роком все менше і менше освоювались нові види продукції та техніки, тому і розвиток промислових підприємств гальмується, і саме тому наша держава до сих пір відноситься до країн з нестабільною економікою;

– майже у чотири рази зменшилось впровадження нових технологічних процесів, наслідки чого нам зрозумілі, а от причини не зовсім.

Відразу виникає необхідність в'яснення причин такого спаду інноваційного процесу.

Відсутність цілісної інноваційної стратегії. Ознайомившись з думками фахівців інноваційного бізнесу, робимо висновок, що Україна має досить високий рівень наукових та технічних розробок [4]. Це дає нам право говорити про нашу державу як про важливий сегмент економіки. Але, щоб утілити їх в життя, змусити функціонувати на підприємстві необхідно використовувати не лише свої знання та кошти, а й залучати науково – технічні досягнення Європи, США, Японії та інших країн світу. Якщо застосовувати інновації в широкому спектрі діяльності, то потрібно враховувати необхідність створення й інтеграції відразу трьох стратегічних програм: промислової, наукової і регіональної. Причому, промислова повинна бути первинною.

Гідна ретельного розгляду та частина та складова стратегії, що передбачає створення національної інноваційної інфраструктури. В Україні поки що немає жодної регіональної компанії, яка б намагалася створити таку інфраструктуру. Це, ясна річ, гальмуватиме надалі просування новаторських розробок по всій території країни. Процес регіонального розширення не може обійтися без централізації інформації. Для ефективного управління цим процесом із боку держави, яке полягало б у ненав'язливому регулюванні попиту і пропозиції по осі "центр-регіон", необхідно зробити ще один важливий крок. Створити сучасний електронний інформаційний центр, де зосереджувалися б усі дані про інновації. Це сприятиме вивченню й поширенню передового інноваційного досвіду в різних галузях економіки, а також надаватиме вченим і фахівцям можливість широкої участі в підготовці інноваційних програм. І найголовніше, забезпечуватиме в постійному режимі ведення реєстру різних інноваційних проектів. Розвиток загальнонаціональної інформаційної системи шляхом подальшої інтеграції регіональних підсистем і розвиненої мережі телекомунікацій країни об'єднає зусилля з мобілізації та створення нових інформаційних ресурсів. Згодом, створити інноваційну біржу, де можна й потрібно торгувати інноваціями.

Прикро визнавати, але останнім часом дедалі частіше звучать думки про те, що нібито вигідніше купувати ліцензії, а не марнувати час на створення та втілення в життя чогось нового [5]. В Україні досить розумних голів, спроможних створити необхідну інтелектуальну й матеріально-технічну базу під будь-які ліцензії. А ми купуємо те, що нам пропонують з-за кордону, іноді нами ж створене, бездарно розтринькуючи бюджетні й небюджетні кошти.

Для багатьох вітчизняних підприємств джерелом розвитку та впровадження інновацій служать власні кошти, оскільки взяти довгострокові й дешеві кредити непросто і практично неможливо. Але цих коштів, як правило, бракує, від чого страждає якість інноваційного процесу. Наші компанії, що розвиваються, у десятки, сотні разів менші від зарубіжних конкурентів. Відповідно, вони не можуть інвестувати в інновації стільки грошей, скільки американські чи японські підприємці. Можливо, порадити їм альтернативні джерела фінансування: спільні розробки, фінансування замовником кінцевого продукту, одержання в лізинг устаткування під кредит у банку тієї країни, де його береш тощо? Серед таких джерел – і передбачене бюджетом фінансування урядом.

Таким чином, стає ясно, що необхідність розробки й реалізації власної інноваційної політики назріла. Головне, що вона повинна передбачати, – це прозора схема фінансування інноваційних проектів. І серед пропозицій уряду є такі, що заслуговують на увагу. Вони полягають у тому, що гроші повинні переводитися на рахунки компаній під конкретні інноваційні програми, а не на інновації “загалом”, можливо, завдяки цьому зросте інноваційний потенціал підприємства та зміцніє інноваційна політика.

В багатьох джерелах інформації є твердження про те, що уже підготовлено проект указу Президента України про створення Національного агентства інноваційного розвитку. Дослідники вітчизняних економічних проблем стверджують, що в цьому проекті запропоновано новітня структура, що базується на інших принципах, не схожих на ті, що пропонувалися і діяли раніше [6]. Сподіваємося, що це зміцнить інноваційний потенціал підприємств нашої держави.

Висновки. Інноваційна стратегія, що включає в себе три основні напрямки – промисловий, науковий і регіональний, могла б стати однією з основних складових національної програми розвитку України, яка визначає майбутнє не лише інноваційного розвитку підприємств, а й нашої держави в цілому. Сама по собі інновація – це реальний прорив у способі мислення. Аналізуючи ситуацію в країні, яка склалася на сьогодні, навколо вітчизняного інноваційного процесу, можемо стверджувати не боячись, що він відбувся. Але того, що ми маємо – замало. Для повноцінного розвитку інновацій в Україні необхідно: створення урядом досконалої інноваційної програми, яка б забезпечила розвиток і втілення в життя новітніх відкриттів, а також залучення іноземних досягнень у вітчизняну промисловість.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Яковець Ю.В. / Епохальні інновації 21в – М / Економіка / 2004 р. / с. 18 – 45
2. Б. Твіст / Управління науково – технічними нововведеннями / М.: “Економіка” / 1989 р. / ст. 30.
3. Інноваційна активність промислових підприємств / www.ukrstat.gov.ua
4. Чухрай Н., Патора Р. / Управління інноваціями на підприємстві / с. 100 – 110
5. Інноваційний прорив / Конференція / www.archcenter.org.livejournal.com.
6. Ткаченко О. / www.zakon.rada.gov.ua.